

Категорія справи № 544/856/20: Цивільні справи (з 01.01.2019); Справи позовного провадження; Справи у спорах, що виникають із сімейних відносин, з них.

Надіслано судом: не визначено. Зареєстровано: 11.06.2022. Оприлюднено: 13.06.2022.

Дата набрання законної сили: 10.06.2022

Номер судового провадження: 61-21406ск21

Верховний
Суд

Постанова

Іменем України

10 червня 2022 року

м. Київ

справа № 544/856/20

провадження № 61-21406св21

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду: Крата В. І. (суддя-доповідач), Дундар І. О., Краснощочкова Є. В.,

учасники справи:

позивач за первісним позовом (відповідач за зустрічним позовом) - ОСОБА_1 ,

відповідач за первісним позовом (позивач за зустрічним позовом) - ОСОБА_2 ,

особа, яка подавала апеляційну скаргу - ОСОБА_3 ,

розглянув у попередньому судовому засіданні порядку письмового провадження без повідомлення учасників справи касаційну скаргу ОСОБА_2 на рішення Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року в складі судді: Ощинської Ю. О., та постанову Полтавського апеляційного суду від 29 вересня 2021 року в складі колегії суддів: Прядкіної О. В., Бутенко С. Б., Кузнецової О. Ю.,

ІСТОРІЯ СПРАВИ

Короткий зміст позовних вимог

У серпні 2020 року ОСОБА_1 звернулася з позовом до ОСОБА_2 про поділ майна подружжя.

Первісний позов мотивований тим, що з 27 жовтня 2000 року до 03 жовтня 2020 року ОСОБА_1 перебувала у зареєстрованому шлюбі з відповідачем. За цей час, за спільні кошти ними було придбано майно, а саме: автомобіль ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1 , автомобіль Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 дата реєстрації 30.12.2014, причеп ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 дата реєстрації 04.06.2010, причеп ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07.10.2006 та автомобіль Hyundai Tucson універсал, 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 , який задля уникнення поділу спільного майна, відповідач відчужив третій особі, дочці ОСОБА_3 ІНФОРМАЦІЯ_1 , яка не має водійського посвідчення та не вміє керувати автомобілем. Проте фактично авто залишилось у користуванні відповідача, сторони є співвласниками всього майна. При поділі зазначеного майна між ними виник спір.

ОСОБА_1 , з урахуванням уточнення позовних вимог, просила:

визнати об'єктом права спільної сумісної власності подружжя ОСОБА_1 та ОСОБА_2 на: автомобіль Hyundai Tucson, універсал, 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 , автомобіль ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1 , автомобіль Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 дата реєстрації 30 грудня 2014 року, причеп ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 дата реєстрації 04 червня 2010 року, причеп ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07 жовтня 2006 року.

в порядку поділу майна подружжя визнати за ОСОБА_1 та ОСОБА_2 право власності по 1/2 частці на автомобіль ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1 , автомобіль Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 , дата реєстрації 30 грудня 2014 року, причеп ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 , дата реєстрації 04 червня 2010 року, причеп ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07 жовтня 2006 року

стягнути з ОСОБА_2 на її користь грошову компенсацію за 1/2 частки вартості автомобіля Hyundai Tucson у розмірі 306 170,00 грн;

судові витрати покласти на відповідача.

У січня 2021 року ОСОБА_2 звернувся з зустрічним позовом до ОСОБА_1 про поділ майна подружжя.

Зустрічний позов мотивований тим, що 05 червня 2020 року ОСОБА_2 звернулася з позовною заявою до Пирятинського районного суду про розірвання шлюбу. Під час розлучення сторонами досягнута спільна домовленість про поділ майна, за якою права на квартиру в м. Києві та автомобіль Hyundai Tucson, універсал, реєстраційний номер НОМЕР_6 , VIN НОМЕР_5 повинні перейти до їх доньки ОСОБА_3 . Іншу частину майна сторони мали б поділити за спільною згодою уклавши відповідний договір та посвідчивши його нотаріально. Однак на перешкоді такого розподілу став арешт який було накладено на автомобіль «КАМАЗ 65201» VIN НОМЕР_8 . Повідомивши про це позивача відповідач запропонував почекати з поділом аби зняти арешт з майна, узявши всі витрати по зняттю арешту на себе. ОСОБА_1 звернулася до суду з заявою про забезпечення позову де вказала, що ОСОБА_2 не бажає в добровільному порядку провести розподіл майна. Ще у травні 2020 року під час розірвання шлюбу сторони домовилися про мирне врегулювання будь-яких спірних питань по спільному майну з якого частина переходила до їх дочки, а решта повинна була поділитися між ними за потребою у використанні

(вантажний автомобіль та причіп залишався у володінні відповідача, а легковий автомобіль ВАЗ 211040 та нежитлове приміщення (торговий павільйон), що розташоване за адресою: Полтавська область м. Пирятин перех. вул. Саксаганського і площі Б. Хмельницького повинні було залишитися у володінні ОСОБА_1 . Починаючи з кінця липня 2020 року ОСОБА_1 змінила свою позицію після того як дізналася, що автомобіль КАМАЗ знаходиться в арешті і сторони не можуть у нотаріуса провести поділ спільного сумісного майна. На момент звернення ОСОБА_1 до суду з позовом про поділ майна сторони вже переоформили право на новозбудоване майно (квартиру в м. Києві) та автомобіль Hyundai Tucson на спільну доньку ОСОБА_3 .

На цей час ОСОБА_1 не визнає та заперечує свою згоду на відчуження автомобіля Hyundai Tucson, універсал, 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 , хоча і не звертається до суду з позовом про визнання договору відчуження автомобіля недійсним, що в черговий раз доводить про передачу майна доньці сторін за спільною згодою.

ОСОБА_2 просив:

визнати об'єктом права спільної сумісної власності подружжя автомобіль Hyundai Tucson, універсал, 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 , нежитлове приміщення (павільйон для торгівлі), розташоване за адресою: Полтавська область м. Пирятин перех. вул. Саксаганського і площі Б. Хмельницького та визнати за сторонами право власності по 1/2 за сторонами на це нежитлове приміщення;

стягнути з ОСОБА_1 на його користь грошову компенсацію за 1/2 частки вартості автомобіль Hyundai Tucson, універсал, 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 у розмірі 306 170,00 грн;

судові витрати покласти на ОСОБА_1 .

Короткий зміст судових рішень суду першої інстанції

Рішенням Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року Позов ОСОБА_1 про поділ майна задоволено у повному обсязі, а зустрічний позов ОСОБА_2 задоволено частково.

Визнано об'єктом права спільної сумісної власності подружжя ОСОБА_1 та ОСОБА_2 , наступне майно:

автомобіль Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 ;

автомобіль ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1 ;

автомобіль Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 дата реєстрації 30 грудня 2014 року;

причеп ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 дата реєстрації 04 червня 2010 року;

причеп ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07 жовтня 2006 року;

нежитлове приміщення (павільйон для торгівлі), розташоване за адресою: Полтавська область м. Пирятин перехрестя вул. Саксаганського і площі Б. Хмельницького.

В порядку поділу майна подружжя визнано за ОСОБА_1 право власності на 1/2 частку:

автомобіля ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1 ;

автомобіля Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 дата реєстрації 30 грудня 2014 року;

причепу ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 дата реєстрації 04 червня 2010 року;

причепу ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07 жовтня 2006 року;

нежитлового приміщення (павільйон для торгівлі), розташованого за адресою: Полтавська область м. Пирятин перехрестя вул. Саксаганського і площі Б. Хмельницького.

В порядку поділу майна подружжя визнано за ОСОБА_2 право власності на 1/2 частку:

автомобіля ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1 ;

автомобіля Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 дата реєстрації 30 грудня 2014 року;

причепу ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 дата реєстрації 04 червня 2010 року;

причепу ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07 жовтня 2006 року;

нежитлового приміщення (павільйон для торгівлі), розташованого за адресою: Полтавська область м. Пирятин перехрестя вул. Саксаганського і площі Б. Хмельницького.

Стягнуто з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 грошову компенсацію за S частки вартості автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 у розмірі 306 170 грн.

Скасовано заходи забезпечення позову накладені ухвалою Пирятинського районного суду від 29 липня 2020 року по цивільній справі № 544/806/20 за заявою ОСОБА_1 про забезпечення позову до пред'явлення позову про поділ майна до суду, відповідно до якої ОСОБА_2 заборонено відчужувати все належне йому рухоме та нерухоме майно.

Рішення суду першої інстанції мотивоване тим, що оскільки сторонами не досягнуто згоди щодо розподілу спільного майна, виходячи з положень статті 70 СК України щодо рівності часток подружжя у праві спільної сумісної власності, суд вважав за можливе провести поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, визнавши за кожним з подружжя право на рівні частки спільного майна.

Суд першої інстанції при вирішенні вимоги ОСОБА_1 та ОСОБА_2 стосовно грошової компенсації за S частки вартості за продаж автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 у розмірі 306 170,00 грн, зазначив, що вказаний автомобіль в

порушення вимог статті 65 СК України відчужено під час шлюбу ОСОБА_2, без відома та згоди ОСОБА_1. Відчуження автомобіля відбулося під час розгляду справи між сторонами про розірвання шлюбу. Новим власником автомобіля стала спільна дочка сторін - ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1, яка на той час не мала посвідчення водія, проте навчалася в автошколі. Фактично автомобіль залишився у користуванні ОСОБА_2. Вказані обставини ОСОБА_2 не заперечував, вказавши про те, що поки донька не має посвідчення водія, він періодично користується автомобілем Hyundai Tucson за домовленістю з нею. Оскільки ОСОБА_2 розпорядився спірним транспортним засобом без згоди ОСОБА_1 і доказів передачі їй за 1/2 частину отриманих від продажу транспортного засобу коштів, суду не надав, більш того, ці факти і не спростовував, суд зробив висновок про наявність підстав для стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 грошової компенсації за S частки вартості автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5, визначивши її розмір, виходячи з вартості, зазначеної в довідці № 113 від 20 липня 2020 (612 340 x 1/2 частку = 306 170 грн).

Суд першої інстанції вказав, що ОСОБА_2 ставилося питання про завищення вартості автомобіля Hyundai Tucson, оскільки відповідно до наданого рахунку-фактури від 04 серпня 2018 останній було придбано з аукціону за 10 402 дол. США (що становило приблизно 28,12x10 402=292 504,24 грн). ОСОБА_1 заперечувала вказану вартість майна, оскільки після перевезення його із-за кордону проведено розмитнення, евакуацію, ремонт, що зумовило додаткові витрати. Вартість майна, що підлягає поділу, визначається за погодженням між подружжям, а при недосягненні згоди - виходячи з дійсної його вартості на час розгляду справи. ОСОБА_1 надано до суду для встановлення дійсної вартості автомобіля Hyundai Tucson на час розгляду справи, як це передбачено нормами ЦПК, довідку оцінювача від 20 липня 2020 року щодо середньої ринкової вартості майна, що складає 612 340 грн, яка відповідачем не спростована. клопотань щодо проведення експертної оцінки автомобіля Hyundai Tucson від ОСОБА_2 не надходило. Тому не має підстав для задоволення позовної вимоги за зустрічним позовом про стягнення з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 грошової компенсації за вказаний автомобіль.

Суд першої інстанції зазначив, що з урахуванням закріплених в пункті 6 статті 3 ЦК України засад справедливості, добросовісності та розумності, а також приймаючи до уваги вимоги зустрічної позовної заяви, суд зробив висновок, що первісний позов слід задовольнити у повному обсязі, а зустрічний позов підлягає частковому задоволенню.

Додатковим рішенням Пирятинського районного суду Полтавської області в складі судді: Ощинської Ю. О., від 14 липня 2021 року заяву представника позивача за первинним позовом ОСОБА_1 адвоката Єрмака О. В. про ухвалення додаткового рішення щодо розподілу судових витрат на правничу допомогу, понесених ОСОБА_1 задоволено частково. Стягнуто з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 судові витрати по сплаті судового збору у розмірі 7 779,60 грн. Стягнуто з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 у відшкодування понесених нею витрат на правничу допомогу у розмірі 16 551,67 грн.

Додатковим рішенням Пирятинського районного суду Полтавської області в складі судді: Ощинської Ю. О., від 14 липня 2021 року заяву представника позивача за зустрічним позовом ОСОБА_2 адвоката Міщенко Ю. О. про ухвалення додаткового рішення задоволено частково. Стягнуто з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 судові витрати по сплаті судового збору у розмірі 1 363,90 грн. Стягнуто з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_2 у відшкодування понесених ним витрат на професійну правничу допомогу у розмірі 9 396,00 грн.

Короткий зміст постанови апеляційного суду

Постановою Полтавського апеляційного суду від 29 вересня 2021 року апеляційну скаргу ОСОБА_2 залишено без задоволення, а рішення Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року залишено без змін.

Закрито апеляційне провадження за апеляційною скаргою ОСОБА_3.

Постанова апеляційного суду мотивована тим, що колегія суддів погодилася з висновками суду першої інстанції. Відповідно до частини першої статті 60 СК України майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності. Сторонами не заперечується поділ спільного майна подружжя, окрім автомобіля Hyundai Tucson. Вказаний транспортний засіб є неподільною річчю, зазначений автомобіль перебував у одноособовому користуванні ОСОБА_2. Матеріали справи містять довідку № 113 від 20 липня 2020 року про оцінку цього автомобіля в розмірі 612 340 грн (т. 1, а. с. 35). Сторони несуть тягар по доведенню обставин, якими обґрунтовують позовні вимоги та заперечення. Всупереч вимог ЦПК України ОСОБА_2 вказану оцінку автомобіля не спростував, більш того, посилався на зазначену довідку, як обґрунтування власних позовних вимог у зустрічній позовній заяві (т. 1, а. с. 148-149). За таких обставин, суд першої інстанції зробив обґрунтований висновок про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 грошової компенсації за S частки вартості автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 у розмірі 306 170,00 грн.

Апеляційний суд вказав, що в апеляційній скарзі ОСОБА_3, зазначає, що суд першої інстанції вирішив питання про її права, свободи, інтереси та обов'язки, оскільки вона є власником спірного автомобіля Hyundai Tucson, а ОСОБА_2 може витребувати з неї 1/2 частки вартості автомобіля для передачі її як компенсації ОСОБА_1. Оцінивши зазначені доводи заявника, колегія суддів зробила висновок про закриття апеляційного провадження. Предметом спору у даній справі є поділ спільного майна подружжя ОСОБА_1 та ОСОБА_2, за якими судом першої інстанції право власності на автомобіль Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску не визнавалось. Суд обґрунтовано визнав об'єктом права спільної сумісної власності подружжя вказаний автомобіль, що не впливає на права його нового власника - ОСОБА_3, що набула право власності на цей автомобіль згідно договору купівлі-продажу. Ця обставина ні ОСОБА_2, ні ОСОБА_3 не спростована. Отже, при розгляді позовних вимог ОСОБА_1, що впливали із сімейних правовідносин, права ОСОБА_3 не зачіпались та не вимагали залучення цієї особи до участі у справі. Таким чином, доводи заявника про вирішення судом першої інстанції питання про права, інтереси та свободи ОСОБА_3, яка не була залучена до участі у справі, не підтвердилися, а тому апеляційне провадження підлягає закриттю.

Аргументи учасників справи

28 грудня 2021 року ОСОБА_2 засобами поштового зв'язку подав касаційну скаргу на рішення Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року та постанову Полтавського апеляційного суду від 29 вересня 2021 року, в якій просив: скасувати рішення Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року в частині стягнення на користь ОСОБА_1 грошової компенсації за 1/2 частки вартості автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску у розмірі 306 170 грн та постанову Полтавського апеляційного суду від 29 вересня 2021 року; направити справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Касаційна скарга мотивована тим, що ухвалюючи оскаржене рішення суду першої інстанції дійшов висновку, з яким погодився і суд апеляційної інстанції, що довідка від 20 липня 2020 року з бюлетеня автотоварознавця № 113 за червень 2020 року є належним та допустимим доказом визначення вартості спірного автомобіля на час розгляду справи. Дана позиція не узгоджується з висновком Верховного Суду, яка викладена у постанові від 03 жовтня 2018 року у справі № 127/7029/15-ц, в якій відступлено від правової позиції, висловленої у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 18 квітня 2018 року у справі № 201/14044/16-ц. Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду зробив висновок, що у випадку відчуження майна одним із подружжя проти волі іншого з подружжя та у зв'язку з цим - неможливості встановлення його дійсної

(ринкової) вартості, визначенню підлягає ринкова вартість подібного за своїми якостями (технічними характеристиками) майна на час розгляду справи. Неможливість встановлення позивачем за первісним позовом дійсної (ринкової) вартості спірного автомобіля не мала місце, оскільки сама позивач не заперечувала той факт, що спірний автомобіль залишився у користуванні члена її сім'ї, яким ОСОБА_2 залишався бути на час подачі нею позову. Будь-яких доказів неможливості надати такий доказ суду позивачем не надано, оскільки таких перешкод не існувало. У зв'язку з цим ОСОБА_1 і не зверталася до суду з цих підстав із заявою про забезпечення доказів.

Вказує, що довідка не містить і відомостей про ринкову вартість подібного за своїми якостями (технічними характеристиками) автомобіля, оскільки спірний автомобіль 2017 року випуску, а довідка містить відомості про вартість автомобіля випуску 2018 року. Більше того з довідки вбачається, що середня ринкова вартість аналогічного транспортного засобу може становити 612 340 грн, що фактично є припущенням і не є у розумінні норми ЦПК України достовірним доказом, на підставі якого суди мали встановити дійсні обставини справи. Тому суди мали б відмовити у задоволенні обох позовів (первісного і зустрічного) у частині стягнення грошової компенсації за 1/2 частку вартості автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску за недоведеністю.

Зазначає, що відсутні висновки Верховного Суду щодо правової оцінки дій батька, який здійснив відчуження майна на користь доньки на предмет його дій в інтересах (не в інтересах) сім'ї у розумінні норми частини другої статті 3 СК України. У випадку, коли при розгляді вимоги про поділ спільного сумісного майна подружжя буде встановлено, що один із них здійснив його відчуження чи використав його на свій розсуд проти волі іншого з подружжя і не в інтересах сім'ї чи не на її потреби або приховав його, таке майно або його вартість враховується при поділі. Проте судами не враховано, що спірний автомобіль відчужений в інтересах сім'ї і лише на її потреби, оскільки право власності на нього набула спільна з ОСОБА_1 донька ОСОБА_3, а відповідно до частини другої статті 3 СК України дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

Аналіз касаційної скарги свідчить, що судові рішення оскаржуються в частині в частині задоволеної позовної вимоги первісного позову про стягнення з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 грошової компенсації за 1/2 частки вартості автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску у розмірі 306 170 грн. В іншій частині судові рішення не оскаржуються, а тому в касаційному порядку не переглядаються.

Рух справи

Ухвалою Верховного Суду від 12 травня 2022 року: відкрито касаційне провадження у справі; в задоволенні заяви ОСОБА_2 про зупинення виконання рішення Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року відмовлено.

Межі та підстави касаційного перегляду

Переглядаючи у касаційному порядку судові рішення, суд касаційної інстанції в межах доводів та вимог касаційної скарги, які стали підставою для відкриття касаційного провадження, перевіряє правильність застосування судом першої або апеляційної інстанції норм матеріального чи процесуального права і не може встановлювати або (та) вважати доведеними обставини, що не були встановлені в рішенні чи відкинуті ним, вирішувати питання про достовірність або недостовірність того чи іншого доказу, про перевагу одних доказів над іншими (частина перша статті 400 ЦПК України).

В ухвалі про відкриття касаційного провадження зазначаються підстава (підстави) відкриття касаційного провадження (частина восьма статті 394 ЦПК України).

В ухвалі Верховного Суду від 12 травня 2022 року вказано, що наведені у касаційній скарзі доводи містять підстави, передбачені частиною другою статті 389 ЦПК України для відкриття касаційного провадження: суд апеляційної інстанції в оскарженій постанові застосував норму права без урахування висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду від 03 жовтня 2018 року у справі № 127/7029/15-ц; відсутній висновок Верховного Суду щодо питання застосування норми права у подібних правовідносинах; судові рішення оскаржуються з підстав, передбачених частинами першою, третьою статті 411 цього Кодексу.

Фактичні обставини

Суди встановили, що ОСОБА_1 перебувала у шлюбі з ОСОБА_2 з 27 жовтня 2000 року, який було розірвано за рішенням суду від 03 вересня 2020 року.

У період шлюбу сторонами придбано:

автомобіль ВАЗ 211040 2008 року випуску, VIN НОМЕР_1, який зареєстровано за ОСОБА_1 (а. с. 8-9), середньоринкова вартість якого складає 81 540 грн,

автомобіль Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5, середньоринкова вартість якого складає 61 2340 грн, автомобіль Камаз 65201, VIN НОМЕР_2 дата реєстрації 30 грудня 2014 року; причеп ГКБ 8350, VIN НОМЕР_3 дата реєстрації 04 червня 2010 року; причеп ПГМФ, VIN НОМЕР_4 дата реєстрації 07 жовтня 2006, причеп «ИЖ», VIN НОМЕР_9 дата реєстрації 01 серпня 2003 року, які зареєстровані за ОСОБА_2;

нежитлове приміщення (павільйон для торгівлі), розташованого за адресою: Полтавська область м. Пирятин перехрестя вул. Саксаганського і площі Б. Хмельницького, ринкова вартість якого, без урахування ПДВ становить 114 900 грн.

Спірне майно придбане сторонами під час перебування у шлюбі є об'єктами спільної сумісної власності подружжя.

Автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 відчужено на підставі договору купівлі продажу під час шлюбу ОСОБА_2, без відома та згоди ОСОБА_1. Відчуження автомобіля відбулося під час розгляду справи між сторонами про розірвання шлюбу. Новим власником автомобіля стала спільна дочка сторін - ОСОБА_3, ІНФОРМАЦІЯ_1.

Позивачем ОСОБА_1 надано до суду для встановлення дійсної вартості автомобіля Hyundai Tucson на час розгляду справи, Довідку оцінювача від 20 липня 2020 року щодо середньої ринкової вартості майна, що складає 612 340 грн, яка відповідачем не спростована більш того, послався на зазначену довідку, як обґрунтування власних позовних вимог у зустрічній позовній заяві (т. 1, а. с. 148-149). Клопотань щодо проведення експертної оцінки автомобіля Hyundai Tucson від ОСОБА_2 не надходило.

ОСОБА_2 ставилося питання про завищення вартості автомобіля Hyundai Tucson, оскільки відповідно до наданого рахунку-фактури від 04 вересня 2018 останній було придбано з аукціону за 10 402 дол. США (що становило приблизно 28,12х10402=292 504,24 грн). Позивач ОСОБА_1 заперечувала вказану вартість майна, оскільки після перевезення його із-за кордону було проведено розмитнення, евакуація, ремонт, що потягло додаткові витрати.

Позиція Верховного Суду

Кожна особа має право на захист свого цивільного права у разі його порушення, невизнання або оспорювання. Кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу (частина перша статті 15, частина перша статті 16 ЦК України).

Основною засадою (принципом) цивільного судочинства є, зокрема, диспозитивність (пункт 5 частини третьої статті 2 ЦПК України).

Суд розглядає справи не інакше як за зверненням особи, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених нею вимог і на підставі доказів, поданих учасниками справи або витребуваних судом у передбачених цим Кодексом випадках (частина перша статті 13 ЦПК України).

Доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи (частина перша статті 76 ЦПК України).

Належними є докази, які містять інформацію щодо предмета доказування (частина перша статті 77 ЦПК України).

Суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів. Жодні докази не мають для суду заздалегідь встановленої сили. Суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. Суд надає оцінку як зібраним у справі доказам в цілому, так і кожному доказу (групі однотипних доказів), який міститься у справі, мотивує відхилення або врахування кожного доказу (групи доказів) (стаття 89 ЦПК України).

Кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, крім випадків, встановлених цим Кодексом. Кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи невчиненням нею процесуальних дій (частина третя та четверта статті 12 ЦПК України).

При виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені в постановах Верховного Суду (частина четверта статті 263 ЦПК України).

У постанові Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 03 жовтня 2018 року у справі № 127/7029/15-ц вказано, що:

«визначаючи розмір грошової компенсації 1/2 вартості автомобіля та автобуса, суд першої інстанції виходив з того, що розмір компенсації за належну частку в майні, яке є спільною сумісною власністю подружжя та відчужене без згоди одного з подружжя, визначається із суми, за яку це майно було продано, а не із вартості аналогічних транспортних засобів на час поділу майна.

Змінюючи рішення місцевого суду в частині розміру грошової компенсації, апеляційний суд дійшов висновку про те, що така компенсація підлягає стягненню з відповідача, виходячи з вартості транспортних засобів на час розгляду справи.

Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду погоджується з таким висновком суду апеляційної інстанції.

Як роз'яснив Пленум Верховного Суду України у пунктах 22, 30 постанови від 21 грудня 2007 року № 11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя», вартість майна, що підлягає поділу, визначається за погодженням між подружжям, а при недосягненні згоди - виходячи з дійсної його вартості на час розгляду справи. У випадку, коли при розгляді вимоги про поділ спільного сумісного майна подружжя буде встановлено, що один із них здійснив його відчуження чи використав його на свій розсуд проти волі іншого з подружжя і не в інтересах сім'ї чи не на її потреби або приховав його, таке майно або його вартість враховується при поділі.

Отже, вартість майна, що підлягає поділу, слід визначати виходячи з дійсної його вартості на час розгляду справи.

З урахуванням наведеного та відступаючи від правової позиції, висловленої у постанові Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 18 квітня 2018 року у справі № 201/14044/16-ц, провадження № 61-189ск17, Верховний Суд у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду дійшов висновку, що у випадку відчуження майна одним із подружжя проти волі іншого з подружжя та у зв'язку з цим - неможливості встановлення його дійсної (ринкової) вартості, визначенню підлягає ринкова вартість подібного за своїми якостями (технічними характеристиками) майна на час розгляду справи. Такий підхід є гарантією справедливої сатисфакції особі у зв'язку з припиненням її права на спільне майно.

Доводи касаційної скарги про те, що дійсна вартість транспортних засобів встановлена довідками-рахунками, а не висновками автоотоварознавчих досліджень, не заслуговують на увагу, оскільки вартість майна, що підлягає поділу, у разі недосягнення згоди між подружжям, визначається на час розгляду справи, а не на час продажу майна одним із подружжя проти волі іншого».

У справі, що переглядається:

суд першої інстанції, встановивши, що автомобіль Hyundai Tucson відчужено без відома та згоди ОСОБА_1, обґрунтовано задовольнив позовну вимогу про стягнення з ОСОБА_2 компенсації за автомобіль Hyundai Tucson;

суди надали оцінку як доказу довідці № 113 від 20 липня 2020 року про оцінку середньої ринкової вартості технічного засобу аналогічного автомобілю Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 в розмірі 612 340,00 грн. ОСОБА_1 звертаючись з первісною вимогою до ОСОБА_2 про стягнення компенсації за автомобіль Hyundai Tucson, та ОСОБА_2 звертаючись з зустрічною вимогою до ОСОБА_1 про стягнення компенсації за автомобіль Hyundai Tucson, посилалися на довідку № 113 від 20 липня 2020 року про оцінку автомобіля Hyundai Tucson універсал 2017 року випуску, VIN НОМЕР_5 в розмірі 612 340,00 грн, що також враховано судами при оцінці доказів у справі, а тому відповідні аргументи касаційної скарги необґрунтовані. При цьому ОСОБА_2 клопотав про проведення будь-якої експертизи не заявляв в суді першої інстанції, а тому несе ризик настання наслідків, пов'язаних із невчиненням нею процесуальних дій.

Аргумент касаційної скарги про те, що спірний автомобіль відчужений в інтересах сім'ї і лише на її потреби, оскільки право власності на нього набула спільна з ОСОБА_1 донька ОСОБА_3, а відповідно до частини другої статті 3 СК України дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає, колегія суддів відхилила з таких підстав.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає (абзац 3 частини 2 статті 3 СК України).

Об'єднана палата Касаційного цивільного суду вже звертала увагу на те, що тлумачення приватно-правових норм має бути розумним та вказала, що «загальними засадами цивільного законодавства є, зокрема, справедливість, добросовісність та розумність (пункт 6 статті 3 ЦК України). Тлумачення як статті 3 ЦК України загалом, так і пункту 6 статті 3 ЦК України, свідчить, що загальні засади (принципи) цивільного права мають фундаментальний характер й інші джерела правового регулювання, в першу чергу, акти цивільного законодавства, мають відповідати змісту загальних засад. Це, зокрема, проявляється в тому, що загальні засади (принципи) є по своїй суті нормами прямої дії та повинні враховуватися, зокрема, при тлумаченні норм, що містяться в актах цивільного законодавства» (див: постанова Верховного Суду у складі Об'єднаної палати Касаційного цивільного суду від 18 квітня 2022 року в справі № 520/1185/16-ц (провадження № 61-28728 сво 18)).

Тлумачення абзацу 3 частини 2 статті 3 СК України, з урахуванням принципу розумності, свідчить, що у разі роздільного проживання батьків, дитина належить до сім'ї того з них, з яким вона проживає, і не належить до сім'ї іншого з батьків.

Не може бути скасоване правильне по суті і законне рішення з одних лише формальних міркувань (частина друга статті 410 ЦПК України).

Висновки за результатами розгляду касаційної скарги

Доводи касаційної скарги не дають підстав для висновку, що оскаржені судові рішення ухвалені без додержання норм матеріального та процесуального права і зводяться до переоцінки доказів у справі, що знаходиться поза межами повноважень Верховного Суду. У зв'язку з наведеним, колегія суддів вважає, що касаційну скаргу слід залишити без задоволення, а судові рішення в оскарженій частині - без змін, а тому судовий збір покладається на особу, яка подала касаційну скаргу.

Керуючись статтями 400, 401, 409, 410, 416 ЦПК України, Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду,

ПОСТАНОВИВ:

Касаційну скаргу ОСОБА_2 залишити без задоволення.

Рішення Пирятинського районного суду Полтавської області від 16 червня 2021 року та постанову Полтавського апеляційного суду від 29 вересня 2021 року в частині задоволення позовної вимоги первісного позову ОСОБА_1 до ОСОБА_2 про стягнення грошової компенсації за 1/2 частки вартості автомобіля Hyundai Tucson залишити без змін.

Постанова суду касаційної інстанції набирає законної сили з моменту її прийняття, є остаточною і оскарженню не підлягає.

Судді:

В. І. Крат

І. О. Дундар

Є. В. Краснощоків